

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 62 Екологія тварин

Освітня програма «Екологія»

Спеціальність 101 Екологія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від "13" березня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

Зміст

<u>1. Загальна інформація.....</u>	<u>3</u>
<u>2. Опис дисципліни .....</u>	<u>3</u>
<u>3. Структура курсу .....</u>	<u>5</u>
<u>4. Система оцінювання курсу (зразок).....</u>	<u>6</u>
<u>5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу .....</u>	<u>6</u>
<u>6. Ресурсне забезпечення.....</u>	<u>7</u>
<u>7. Контактна інформація.....</u>	<u>8</u>
<u>8. Політика навчальної дисципліни.....</u>	<u>8</u>

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Екологія тварин
Освітня програма	Екологія
Спеціалізація (за наявності)	-
Спеціальність	101 Екологія
Галузь знань	10 Природничі науки
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Основна
Курс / семестр	3/5
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 30 год. Семінарські заняття – 30 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/developer/course/view/2940

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Навчальна дисципліна «Екологія тварин» дозволяє набути студентам додаткових фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін вільного вибору студентом і тісно пов'язана з дисциплінами фундаментальної природничо-наукової та професійної підготовки. Навчальна дисципліна «Екологія тварин» стосується вивчення популяційно-видового рівня організації тваринного світу як об'єкту дослідження широкого кола біологів та екологів. Дисципліна покликана сформулювати уявлення про місце хребетних тварин у системі органічного світу, їх екологічну роль і значення для існування біосфери та сталого розвитку суспільства, походження і загальні закономірності еволюційного розвитку хордових тварин та їх індивідуального розвитку. Метою вивчення вибіркової дисципліни «Екологія тварин» є ознайомлення студентів з різноманіттям тваринного світу, його зв'язками з зовнішнім середовищем існування, будовою та життєдіяльністю тварин, їх розповсюдженням, закономірностями індивідуального та історичного розвитку.

Цілі:

- формування комплексу знань про понятійний апарат, об'єктивні і суб'єктивні методи вивчення екології тварин, історію спостережень і досліджень;
- ознайомлення з сучасними напрямками досліджень дисципліни;
- розуміння екологічних особливостей окремих видів тварин та їх адаптацій до життя в певних умовах зовнішнього середовища;

- розуміння закономірностей формування та функціонування угруповань організмів (біоценозів);
- формування вмінь і навичок дослідження тваринного світу, виявлення причинно-наслідкових зв'язків живого з довкіллям;
- формування уявлень про представників місцевої фауни безхребетних та хребетних тварин та особливості досліджень їх біології.

Компетентності

ІК1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК02. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК09. Здатність працювати в команді

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії.

СК14. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

СК15. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.

СК16. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

СК21. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

СК23. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

СК24. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

СК26. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами

Програмні результати навчання

ПР02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПР06. Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.

ПР08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПР14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.

ПР18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Вступ. Предмет, завдання і методи екології тварин. Історія досліджень екології тварин.	Актуальність нормування навантаження на природне середовище в сучасних умовах. Класифікація видів антропогенного впливу на навколишнє середовище.	Творче завдання (есе), розбір кейсів, спеціальна дискусія
2.	Фактори середовища та організми.	Вплив температури на тварин. Вода і вологість. Світло, звукові і електромагнітні хвилі.	Творче завдання, розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
3.	Середовища існування тваринних організмів	Водне середовище існування тварин. Ґрунтове середовище існування тварин. Наземно-повітряне середовище існування тварин. Живі організми як середовище існування тварин.	Творче завдання (презентація), розбір кейсів, спеціальна дискусія, тестові завдання
4.	Популяційна екологія тварин.	Основні характеристики популяції. Динаміка чисельності популяцій. Екологічна і просторова структури популяцій тварин. Вікова структура популяцій. Статева і етологічна структура популяцій.	Розбір кейсів, тестові завдання
5.	Тварини в угрупованнях	Біоценози. Біотичні зв'язки тварин в біоценозах. Міжвидові популяційні	Розбір кейсів, тестові завдання

		взаємодії тварин в біоценозах.	
6.	Зоологічне різноманіття і його охорона.	Вчення про біологічне різноманіття. Оцінка та збереження біологічного різноманіття як глобальна проблема. Сучасні методи оцінки біорізноманіття. Збереження біорізноманіття на видовому і екосистемному рівнях.	Розбір кейсів, тестові завдання
7.	Прикладні аспекти екології тварин.	Інвазії тваринних організмів як загальноекологічна проблема. Аборигенні та адвентивні види, інтродукція і натуралізація. Екологія тварин і господарська діяльність людини. Одомашнення диких тварин.	Розбір кейсів, тестові завдання

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	–
Практичні заняття	40
Самостійна робота	20
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	30
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		–
Практичні заняття	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			40
Самостійна робота					5		5							10				20
Індивідуальні завдання																10		10
Екзамен																	30	30
Всього за тиждень		5		5	5	5	5	5		5		5		15		15	30	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедійні презентації (лептоп, проектор), використання системи дистанційної освіти для проведення тестування.
<p style="text-align: center;">Література.</p> <p style="text-align: center;"><i>Основна:</i></p> <p>1. Гайченко В.А., Царик Й.В. Екологія тварин: Навчальний посібник. – Херсон: Олді-плюс, Київ: Ліра-К, 2012. – 232 с.</p> <p>3. Кучерявий В.П. Екологія. – Львів: Світ, 2000. – 500с.</p> <p>5. Odum E., Barrett G. W. Fundamentals of Ecology. – Cengage Learning; 5th edition July 27, 2004. – 624 p/</p> <p style="text-align: center;"><i>Додаткова:</i></p> <p>1. Алеев Ю. Г. Экоморфология. — К.: Наукова думка, 1986. — 424 с.</p> <p>2. Ковальчук Т.В. Зоологія з основами екології. К., 1988</p> <p>3. Голубец М.А. Актуальные вопросы экологии. - К., Наукова Думка, 1982. - 157с.</p> <p>4. Емельянов И. Г. Разнообразие и его роль в функциональной устойчивости и эволюции экосистем. — Киев, 1999. — 168 с.</p> <p>5. Клауснитцер Б. Экология городской фауны. – М.: Мир, 1990.</p> <p>6. Корж О. П. Етологія тварин: навчальний посібник / О.П. Корж. – Суми: Університетська книга, 2011. – 236 с.</p> <p>7. Корж О. П., Лебедева Н. І., Воронова Н. В., Горбань В. В. Основи паразитології (паразитизм як біологічне явище). — Суми: Університетська книга, 2009. — 270 с. — ISBN: 978-966-680-435-1.</p> <p>8. Хлус Л.М., Чередарик М.І. Популяційна екологія тварин: навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2000.</p> <p>9. Царик Й.В. Проблема життєздатності популяцій // Біологічні студії. – 2007. – Т. 1, № 1. – С. 65-72.</p> <p>10. Charles Elton, Animal Ecology. New York - 1927.- 256 p.</p> <p>11. Charles Elton The Ecology of Invasions by Animals and Plants, 2000. – 196 p.</p> <p>12. BirdLife International, 2004. State of the World’s Birds 2004: Indicators for Our Changing World (BirdLife International, Cambridge, U.K.)</p> <p>13. Foley, J.A., DeFries, R., Asner, G.P. et al. (2005). Global consequences of land use. Science, 309, 570–574.</p> <p>14. Owens, I. P. F. & Bennett, P. M. (2000). Ecological basis of extinction risk in birds: Habitat loss versus human persecution and introduced predators. www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.200223397.</p> <p>15. Tews J. , Brose, U., Grimm, V., Tielbörger, K., et al (2004). Animal species diversity driven by habitat heterogeneity/diversity: the importance of keystone structures. Journal of Biogeography 31, 79–92.</p>	

Інтернет-джерела:

1. <http://ukrbin.com/index.php?lang=0&lang=2> - Національна мережа інформації з біорізноманіття
2. <http://www.zoolog.com.ua/index.html> – У світі тварин
3. <http://biomon.org/> - Моніторинг біорізноманіття в Україні
4. <http://wwf.panda.org/uk/?202299%2FBrochure-Bern-convention> – Всесвітній фонд дикої природи
5. <http://nesu.org.ua/bioriznomanittya/> - Національний екологічний центр України
6. <https://www.bbc.com/earth/uk> -BBC Планета Земля
7. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського

7. Контактна інформація

Кафедра	Назва, адреса, кабінет, телефон, сайт, електронна адреса
Викладач (і) Гостьові лектори	Шпарик Віктор, к.б.н., доц
Контактна інформація викладача	viktor.sharyk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника прагне створити середовище, яке сприяє навчанню, науковій роботі, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку студентів і працівників, підтримці особливої академічної культури взаємовідносин. У цій канві політика дисципліни " Екологія тварин " спрямована на дотримання академічної доброчесності зі сторони викладача і студентів, які включають основні принципи: особистого прикладу; відповідальності; справедливості; сміливості; академічної свободи; взаємоповаги; прозорості; взаємної довіри; партнерства та взаємодопомоги; компетентності й професіоналізму; безпеки та добробуту; законності. Дотримання правил поведінки студентів і
--------------------------	---

	викладачів, передбачених Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11, від 29 листопада 2017 року).
Пропуски занять (відпрацювання)	Студенти зобов'язані відвідувати заняття, незалежно у якій формі вони проводяться (авдиторно, дистанційно, індивідуальний графік навчання). Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення окремих студентів до складання семестрового контролю. Відпрацювання пропусків без поважних причин дозволяється лише за заявою на ім'я декана і набуття чинності відповідного розпорядження. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються без попередніх узгоджень.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.
Невідповідна поведінка під час заняття	Студенти, чия поведінка впродовж одного чи кількох занять не відповідає загальним нормам, встановленим Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, можуть бути тимчасово відсторонені від заняття з подальшим індивідуальним відпрацюванням у позаурочний час.
Додаткові бали	-
Неформальна освіта	-

Викладач

